

sekä balttilaisten ja slaavilaisten sekä balttilaisten ja suomensukuisten kielten kosketuksien tutkimukseen. Hänen pääteoksiaan ovat jo mainitun väitöskirjan lisäksi liettuankielisen Chylińskin raamatunkäännöksen ja siihen kuuluvan indeksin toimitustyö sekä hyvin laaja Daukszan postillan indeksi ja sanasto.

Paitsi balttilaisiin kieliin ja niiden kielinaapureihin Czesław Kudzinowski oli perehtynyt laajalti hyvin monien eri kielikuntien kieliin. Vielä viime vuosinaan hän piti Poznanin yliopistossa mm. sanskritin, heprean, gootin ja suomen kieliopin ja kielihistorian kursseja. Czesław Kudzinowski oli myös erittäin kielitaitoinen tutkija, tarpeen tullen mm. valmis nopeasti vaihtamaan kieltä kesken keskustelun usempaan otteeseen.

Czesław Kudzinowski oli innokas Suomen ja suomen kielen ystävä. Sotaa edeltäneiden opiskeluvuosiensa jälkeen hän tosin pääsi käymään Suomessa vain kerran, vuoden 1980 fenno-ugristikongressissa. Yhdessä oppilaansa Jerzy Bańczerowskin kanssa hän sai aikaan suomalaisen filologian laitoksen perustamisen Poznanin yliopiston skandinaavisten kielten laitosten yhteyteen. Nykyään Poznanin yliopistossa voi valmistua maisteriksi suomen kieli pääaineena. Kuolemaansa saakka Czesław Kudzinowski osallistui aktiivisesti suomen kielen laitoksen toimintaan: piti kursseja, tapasi mielellään suomalaisia luennoitsijavieraita sekä kannusti ja auttoi niin laitoksen opiskelijoita kuin opettajia arvovallallaan ja tietämyksellään.

Vuonna 1978 Czesław Kudzinowski julkaisi ensimmäisen puolalaisille tarkoitettua suomen kieliopin. Gramatyka języka fińskiego on perinteinen deskriptiivinen kielioppi kielestämme. Erikoisen käyttökelpoiseksi sen tekee runsas esimerkkiaineisto. Kirjassa on myös suomalais-puolalainen sanasto sekä verbien ja nominien taivutustyyppien luettelo. Kudzinowskin kielioppi sopii myös itseopiskelijan oppikirjaksi. Jotkin esimerkivirkkeet ovat toki hiukan vanhahtavan kaikkuisia mutta kokonaisuutena kieliop-

pi on helppolukuinen ja suomen kieltä oppimaan kannustava. Ehkä tästä kertoo sekin, että Gramatyka języka fińskiego toinen painos (1984) myytiin loppuun kovin lyhyessä ajassa.

Czesław Kudzinowskilla oli vireillä useita laajoja sanakirjahankkeita. Juuri ennen kuolemaansa hän ehti lukea suuren suomalais-puolalaisen sanakirjansa oikovedosta. Sanakirja on kaksiosainen ja siinä on n. 90 000 hakusanaa. Suomalais-puolalaisen sanakirjan ensimmäinen osa (A—O) ilmestyi viime keväänä tekijänsä kuoleman jälkeen. Myös laaja puolalais-suomalainen sanakirja on valmistumassa. Ilmestyttyään Kudzinowskin sanakirjat ovat laajimmat puolalaiset suomen kieltä koskevat käsikirjat.

Czesław Kudzinowskin elämä kytkeytyy yhteen vuosisatamme eurooppalaisen historian kanssa. 1980-luvun Puolan dramaattisten tapahtumien aikana hän tuki rohkeasti kansansa pyrkimyksiä demokratiaan sekä puolusti yliopiston, tutkimuksen ja ajattelun vapautta. Ystävien, työtoverien ja opiskelijoiden mielisissä säilyy kuva pienessä ja vaatimattomassa asunnossa eläneestä, Poznanin vanhan kaupungin kissoja ja kyyhkysia hoivanneesta kielentutkijasta, joka uhraisi terveytensä työlleen ja kansalleen mutta joka huumorintajullaan jaksoi aina kannustaa nuorempiaan eteenpäin.

JYRKI KALLIOKOSKI

Kansainvälinen fennougristiopiskelijoiden tapaaminen

Helsingissä järjestettiin 22.—26. toukuuta 1988 viides kansainvälinen fennougristiikan opiskelijoiden ja nuorien tutkijoiden kokous IFUSCO (International Finno-Ugrist Students' Conference). Idea fennougristiikan ja sen sisaralojen opiskelijoiden välisen yhteyden luomisesta lähti liikkeelle Saksasta, jossa myös

Katsauksia

järjestettiin kaksi ensimmäistä IFUSCOa. Tähän asti vuoden välein pidetyn kokouksen osanottajamäärä on kasvanut kerta kerralta. Kansainvälisen taustan takia fennougristilla tarkoitetaan IFUSCON yhteydessä mitä tahansa suomalais-ugrilaista kieltä tai suomalais-ugrilaisen kulttuurin tuntemusta opiskelevaa tai pelkkää harrastajaakin. Ensimmäisten IFUSCOjen tavoitteita oli keskustella yhteiseen opiskelualaan liittyvistä ongelmista, pohtia niiden syitä ja pyrkiä mahdollisesti yhdessä vähentämään vaikeuksia. IFUSCO-yhteisön paisuminen on siirtänyt painopisteen yhteyden luomiseen niiden yliopistojen ja opiskelijoiden välille, jotka ovat kiinnostuneet fennougristiikasta. IFUSCOsta on tullut myös foorumi, jossa syntyvien kontaktien avulla voi paremmin tutustua opintomahdollisuuksiin muissa maissa ja yliopistoissa. Toisaalta IFUSCOon ovat liittyneet myös osallistujien esitelmät, jotka ovat antaneet hyödyllistä kokemusta omien tutkimusten ja mielipiteiden esittämisessä omalla tai vieraalla kielellä.

IFUSCOlle on toistaiseksi kyetty löytämään joka vuosi uusi paikka ja uusi järjestäjä. Tiheä tahti, kokous vuodessa, aiheuttaa kuitenkin sen, että kierros on pian aloitettava alusta. Kokouksen pitämistä joka vuosi voidaan hyvin perustella siten, että opiskelijoiden vaihtuvuus on melkoisen suuri eikä aikakaudelle ominaisia väliinpuotoajaryhmiä pääse syntymään samalla tavalla kuin silloin jos tahti olisi harvempi.

»Kanta-IFUSCO» järjestettiin Göttingenissä 1984. Silloin oli osanottajia vain Länsi-Saksasta (Göttingenistä ja Hampurista) sekä Hollannista (Groningenista). Kimmokkeena tällaiseen tapaamiseen oli keskieuropalaisten fennougristien täysin aiheellinen huoli oman alansa tulevaisuudesta ja omista mahdollisuuksista opintojen jälkeen. Göttingenissä haluttiin luoda edellytykset vaihtaa ajatuksia ja mielipiteitä muualla samojen harrastusten ja ongelmien parissa painivien kanssa.

Seuraavana vuonna (1985) kokous pidettiin kartalla mitaten vaaksan verran pohjoisempana, Hampurissa. Toukokuisen ajankohta määräytyi saksalaisyliopistojen loma-aikataulun mukaan. Osanottajia kerääntyi yli kolmekymmentä, kun määrä edellisellä kerralla oli vain runsaat kaksikymmentä. Uusia tulokkaita olivat Suomen Turusta, Unkarista ja Puolasta tulleet osallistujat. Göttingenin IFUSCON tapaan osanottajat pohtivat pienissä ryhmissä ongelmia ja kertoivat kokemuksistaan, mistä sitten esitettiin yhteenvetoja koko opiskelija-kaartille. Avainkysymys ja -ongelma keskieuropalaisille fennougristiopiskelijoille on oppialan luonne, sillä esimerkiksi useille Saksassa ja Hollannissa fennougristiikkaa opiskeleville olisi fennistiikka tai hungarologia luonnollisempi vaihtoehto. (Hampurin IFUSCOsta ks. Cornelius Hasselblatt: 2. Internationaler finnougri-stischer Studentkongress in Hamburg. Finnisch-ugrische Mitteilungen 9/1985, s. 241–244).

Kolmas ensimmäiseen IFUSCOon osallistunut yliopisto, Groningen, sai järjestettäväkseen vuoden 1986 IFUSCON. Siellä pidettiin esitelmät englanniksi, yksi kuitenkin ranskaksi.

Groningenin jälkeen IFUSCO v. 1987 siirtyi suomalais-ugrilaiselle kielialueelle Budapestiin. Se jäi kokonaan paikallisten vähälukuisten mutta onneksi yritteliäiden fennougristien järjestettäväksi. Tässä kokouksessa oli osanottajia jo satakunta. Tapahtuma kasvoi viisipäiväiseksi konferenssiksi. Kaksi päivää oli varattu esitelmille. Kokouksen nimestä on tullut innokkaan ja eripuraisen IFUSCO-joukon ongelma. Kolme ensimmäistä IFUSCOa olivat kongresseja, kaksi viimeisintä ovat olleet konferensseja. Budapestissa tulivat uusina osanottajina mukaan Tarton, Upsalan, Varsovan ja Wienin yliopisto. Siellä kokous muuttui myös siten, että germaanisten yliopistojen fennougristit eivät olleet enää selvänä enemmistönä. Kahdessa ensimmäisessä IFUSCOssa tapahtuneeseen ajatusvaihtoon ja ongelmien erittelyyn ei

ollut 100 osanottajan kokouksessa samanlaista mahdollisuutta kuin pienemmän opiskelijajoukon tapaamisessa. Myöskään ei ollut yhtä helppoa tutustua jokaiseen osallistajaan, mutta sen sijaan oli entistä enemmän tilaisuuksia luoda yhteyksiä eri maissa fennougristiikkaa opiskelevien kesken. Esitelmien painopiste siirtyi Groningenin popularistisista, tuntematonta ja vierasta kulttuuria esittelevistä esitelmistä analyttisempiin, omaa tutkielmaa tai tutkimusta käsitteleviin luentoihin. (Budapestin IFUSCOsta ks. Hasselblatt: IFUSCO zum vierten Mal. Finnisch-ugrische Mitteilungen 11/1987, s. 215–220).

Keväällä 1988 IFUSCON paikkana oli Helsinki. Uusi kokous jatkoi luonnollisesti siitä, mihin edellinen päättyi. Niinpä Helsingin IFUSCONkin runko muotoutui samanlaiseksi kuin Budapestissa: saapumisillanvietto, kaksi päivää esitelmää, retki ja viimeisenä päivänä yleiskeskustelua ja seuraavasta kokouksesta päättäminen. Edellisten vuosien kokemukset ovat seuraavan kokouksen järjestäjien käytettävissä, mutta käytäntö tuo kuitenkin matkaan monta mutkaa lisää. Opiskelijaelämään ja kokousjärjestelyihin liittyy jo luonnostaan epävarmuutta siitä, lähteäkö vai ei, ja lisäksi jää suostuteltavaksi eräiden maiden byrokraatia. Erityisesti kokousvalmisteluihin ja -järjestelyihin liittyvien ongelmien takia on opettajien myönteinen ja kannustava suhtautuminen osoittautunut hyvin tärkeäksi. Helsingissä osallistujien määrä lisääntyi edellisvuoden tapaan. Vieraita tuli ulkomailta yhteensä hiukan alle sadan, nimittäin Ruotsista, Tanskasta, Hollannista, Länsi- ja Itä-Saksasta, Italiasta, Itävallasta, Unkarista, Puolasta ja Virosta. Oulusta, Joensuusta ja Turusta tulleet sekä helsinkiläiset mukaan lukien osanottajamäärä – yhteensä noin kahdestakymmenestä yliopistosta – nousi runsaasti yli sadan.

Esitelmää pidettiin edellisvuotisiiin verrattuna huomattavan paljon, yhteensä yli kolmekymmentä, ja ne vaihtelivat diaesityksistä ja yleisemmistä puheenvuo-

roista kirjallisuuden ja kielitieteen erityiskysymyksiin. Esitelmien ensisijaisena ansiona voi pitää sitä, että ne esittelivät eri yliopistojen tutkimusaloja tai tapoja lähestyä samaa aihetta eri näkökulmista. Mukaan mahtui niin esseitä kuin osia tieteellisistä tutkielmista. Aiheet vaihtelivat paljolti esitelmäitsijöiden kotipaikkojen mukaan. Budapestissa kielellinen suvaitsevaisuus oli kiitettävän suuri, sillä konferenssikieliä olivat englanti, saksa, unkarin ja suomi. Helsingissä kieliongelma yritettiin ratkaista siten, että konferenssikieliä olivat englanti ja suomi, esitelmäkieliä myös saksa ja unkarin. Suomen- ja unkarinkielisten esitelmien jatkeeksi toivottiin englannin- tai saksankielistä referaattia. Budapestissa vaivaneista ylipitkistä luennoista haluttiin päästä eroon rajaamalla esitelmäaika 20 minuuttiin, mitä jo esitelmien määräkin edellytti.

Esitykset oli jaettu kahdelle päivälle samalla tavalla. Ensin pidettiin kolme täysituntiesitelmää, joiden jälkeen esitelmät jatkuivat kahdessa sektiossa sen mukaan, oliko aihe lähempänä kielitiedettä vai kirjallisuutta. Avajaissanat lausui professori Mikko Korhonen. Koko osanottajajoukolle esitettyjä yleisesitelmää pitivät Tapani Salminen (Helsinki) Uralilaisten kielten luokittelusta, Ferenc Stribik (Budapest) Yngven teoreettisen mallin soveltuvuudesta suomalais-ugrilaisiin kieliin, Maire Aho (Helsinki) uralistiikan kansainvälisestä tietokantahankkeesta, Cornelius Hasselblatt (Hampuri) fennougristiikan opiskeluun liittyvistä yksilöllisistä ongelmista sekä Péter Pomozi (Budapest) diasarjoin marien maasta. Matkakokemuksia esitteli myös Tiit Kukkin (Tartto) diaesitys Tverin karjalaisten asuinsijoilta. Sektioesityksissä aiheet vaihtelivat virolaiskirjailijoiden runokielestä (Leelo Kingissepp, Tartto) votjakkien värinimityksiin (Zsuzsa Salánki, Budapest) ja unkarilaisiin paikannimiin (János-Miklós Beckl, Wien). Yksityiskohtaisiin ongelmiin pörrautuivat muutamat itämerensuomalaisia kieliä käsitelleet esitykset, joita olivat

Katsauksia

laatineet Vesa Koivisto (Helsinki) karjalan kielen refleksiiviverbeistä, Tiit Kukk adverbien sekä pre- ja postpositioiden välisestä suhteesta karjalan vesjegonskin murteessa, Anu Kippasto (Tartto) vatjan sanajärjestyksestä sekä Claudia Fichtner (Hampuri) muinaisvenäjän nominilauseesta ja itämerensuomalaisen substraatin kysymyksestä. Kielitypologiaa lähestyivät seuraavat vartalotaivutusten ongelmia käsitelleet esitykset: Heikki Hurtta (Helsinki), Esimerkkejä morfologisesta muutoksesta suomen kielessä ja Anne-Katrin Vester (Tallinna), Suomen ja viiron monikkovartalojen vertailua. Transilvanian unkarilaisten kulttuuria ja elinoloja valaistiin kahdessa esityksessä. Anja Haaparanta (Alta) esitelmöi unkarin kielen asemasta nykypäivän Transilvaniassa ja Rafał Wiśniewski (Varsova) Transilvanian unkarilaisten kulttuurista ja sen historiasta. Virolaiset kirjailijat ja heidän kielensä saivat myös suhteellisen paljon huomiota, mistä tulee kiittää virolaisten aktiivisuutta (10 osanottajaa – 11 esitystä).

Helsingin IFUSCOssa annettiin seuraavan kokouksen järjestelyt Wienin hoidettavaksi. Wienin jälkeen Tartto ilmaisi halukkuutensa järjestää kokous vuonna 1990. Osanottajajoukon kasvaminen on kuitenkin vähentänyt halukkaiden järjestäjien määrää, sillä esimerkiksi taloudellisen tuen puute rajoittaa huomattavasti järjestelymahdollisuuksia. Kuitenkaan resurssien erilaisuus ei saisi estää uusia ja pienempiä yliopistoja yrittämästä, osanottajien vain tulisi ottaa huomioon erilaiset olot.

Tulisi harkita uudelleen myös eri maissa alaan liittyvien ongelmien pohtimista itse kokouksessa. Henkilökohtaisten kontaktien mukana syntyy yhteyksiä yliopistojenkin välille. Toisten yliopistojen tunteminen lisää mahdollisuuksia kehittää myös omaa opiskelu-

ympäristöä. Helsingissä pidettiin kaksi yliopistoja esittelevää esitelmääkin. Petri Hoogendijk ja Frans van Nes esittelivät diakuvien avulla opiskelua Groningenin yliopistossa, ja Paolo Driussi (Udine) kertoi fennougristiikan opiskelusta Italiassa.

Budapestissa nousi esille tukku kokoukseen liittyviä ongelmia. Osa osallistujista toivoi vähemmän tieteellistä ohjelmaa, kun jotkut halusivat, että tulisi pyrkiä tieteellisempään suuntaan. Esimerkiksi suppeata erikoisalaa esitteleviin esitelmiin tulisi ilmeisesti suhtautua niin, että niissä on kyse ennen kaikkea luennoitsijoiden omista kiinnostuksen kohteista. Toinen keskeinen ongelma, johon ei voi saada selvää vastausta, on kielikysymys. Kun osanottajia on sata, ei ole mahdollista löytää yhtä tai kahta kieltä, joita kaikki puhuisivat. Useampien kieliä käytettäessä taas on aina joitakin, jotka eivät ymmärrä. Eniten on puolusteltu pelkästään englannin tai usean kielen käyttöä. Groningenissa kongressikielenä oli englanti, jota IFUSCO:n osanottajista suurin osa ymmärtää ja puhuukin, muttei aina kovin hyvin. Lisäksi yksikään tähänastisista osallistujaryhmistä ei puhu äidinkielenään englantia, mikä aiheuttaa luonnollisesti sen, että englannin avulla välittyvä informaatio on huomattavasti rajallisempi.

Näinkin laajan kansainvälisen kokouksen järjestäminen ja yhteyden luominen jonkin alan opiskelijoiden välille ei ole kovin tavallista, mutta se on ainakin rikastuttavaa ja kehittävää. Nuoresta iästään huolimatta IFUSCOon liittyy jo perinteitä ja ongelmia. Nähtäväksi jää, millaiseen muottiin seuraava tapaaminen Wienissä ja sen jälkeiset IFUSCO:t saavat asetettua edellisistä kokouksista periytyvät kiistakysymykset.

RIHO GRÜNTHAL